

Censur. Grundtvig svarede med at nedlægge sit Præsteembede; han var residerende Kapellan ved Vor Frelsers Kirke, men nedlagde sit Embede og sagde: Der er nu ikke andet for end at arbejde for Frikirken. Men han gjorde det med Taalmodighed. Jeg slog i Aftes efter i et Bind af Grundtvigs samlede Skrifter, der staar i min Reol, og fandt, hvad han selv siger derom i „Kirke-Spejlet“. Grundtvig siger om Stillingen efter 1825: „At danne en Frikirke, som vel i Lærdommen godt kunde slutte sig til den augsburgske Koffession, men vilde dog holde Læresætningerne skarpt adskilte fra Fælles-Troen, og vilde frit benytte Skriftens „nye og gamle Ting“, og gjøre Kirketjenesten langt mere levende, baade med Herrens egen Indstiftelser, Prædiken, Bøn og Salmesang, end den havde været i mange Aarhundreder, det var jo nu mit Ønske, men da Tilladelsen dertil var rent blevet nægtet, havde jeg dog ingeniunde i Sinde at byde Trods, men at vente paa en Lejlighed, som mig altid syntes maatte komme i Guds Time“. Saaledes tog Grundtvig denne Sag, da han vilde danne Frikirke; han nedlagde sit Præsteembede og paadrog sig de Savn, der fulgte dermed — han fortæller selv, hvorledes han havde meget svært med at skaffe Kone og Børn Brødet —, og saa ventede han paa den Lejlighed, som efter hans religiøse Opfattelse vilde komme „i Guds Time“.

Saaledes er de Folk, der vil reformere i det store, Kirke og Stat; saadan har de ofte baaret sig ad: de gik først ud i Ørkenen, bogstaveligt eller aandeligt, for at komme til Klarhed over sig selv og deres Opgaver; de kastede ikke en Brandfakkel ud, medens de selv var i den største Gæring og Uklarhed, for deraf kunde kun komme ny Uklarhed. Rørdam har forlangt Frihed! — ja, Frihed til en Tvetydighed, der ikke er bedre, men værre efter min Mening end den tidligere Tilstand; det er jo ikke Klarhed og Redelighed og Enkelttydighed, han ønsker, han er selv i Udvikling, i fuld Gæring, ganske uklar, men et saadant Udgangspunkt og et saadant Midtpunkt for den Kirkekamp, der naturnødvendigt maatte komme, har jeg ikke ønsket. Grundtvig stod i 1825 paa det Standpunkt, at han vilde have Rationalisterne sat ud af Statskirken; han havde gjort det, han kaldte den „mageløse Opdagelse“, at den apostoliske Trosbekendelse var selve Kirkens, selve Menighedens tusindaarige Bekendelse om, hvad der var sand Kristendom, og den maatte ikke røres, den skulde tages ganske bogstaveligt, og alle, der ikke gjorde det, vilde Grundtvig have sat udenfor, dem vilde han ikke have

Trossamfund med, og han vilde den Gang heller ikke have Statskirkesamfund med dem; ja, han gik saa vidt, som alle ved, der kender Grundtvigs Skrifter og Opfattelse, at hele den græsk-katolske Kirke satte han ganske simpelt udenfor Kristenheden, fordi den havde tilladt sig at røre ved den apostoliske Trosbekendelse. Senere Disciple af Grundtvig, saaledes Morten Pontoppidan og andre, har fundet, at dette, som sikkert for Grundtvig paa det Tidspunkt, i 1825, var en aandelig Frigørelse, hvorved han kom bort fra det, han kaldte Skriftteologien, til det jævner, enfoldigere Udtryk for det, han kaldte sand Kristendom, at dette for dem blev et Aag, at det var en aandløs Opfattelse, men saaledes var det ikke for Grundtvig selv; for ham var dette Liv og Aand, men det maatte efterhaanden for mange blive en aandløs Opfattelse saaledes at knytte en Tro, en religiøs Livsanskuelse sammen med en enkelt Formular. Det viste sig ogsaa senere gennem den historiske Forskning, at Grundtvigs Opfattelse ikke kunde holde Stik; Trosbekendelsen gik ikke tilbage til, hvad der var den første Kristendom, men var en senere opstaaet Samling af, hvad der var Bekendelsen indenfor de kristne Menigheder. Saa kom der en Tid, da Grundtvig efter lange Overvejelser slog om og sagde: Det har vist sig umuligt at faa Rationalisterne sat ud af den danske Folkekirke, den daværende Statskirke. Ved Grundlovens Givelse fik vi et helt andet Forhold, vi fik Trosfrihed her i Landet, og Grundtvig gik da over til den Opfattelse, som han kæmpede for Resten af sit Liv, at nu skulde alle, ogsaa Rationalisterne, have Opholdsret indenfor Folkekirken. Han vilde ikke have Trosfællesskab med dem, og med Rørdam, der nu er ude paa rationaliserende Veje — det er hans ærlige og lovlige Sag — vilde Grundtvig heller aldrig have haft Trosfællesskab. Morten Larsen vil det heller ikke. Skønt det ærede Medlem Hr. J. Jacobsen talte om Torkild Skat Rørdam som en Mand, der i alt væsentligt stod paa den gamle Trosbekendelses Grund, ved det ærede Medlem dog meget vel, at Pastor Morten Larsen paa det skarpeste har bekæmpet ham. Men Grundtvig vilde have en kirkelig Udvikling, hvorefter Folkekirken blev saa taalsom og rummelig, at den kunde omfatte forskellige Opfattelser og Anskuelser, for saa vidt de havde deres Livsudspring i den luthersk-evangeliske Reformation. Hvor langt man skulde gaa — for ogsaa Grundtvig satte visse Grænser, han taler om, at de skulde forkynde Kristen-